

MIRADES. L'EDUCACIÓ COM A FUTUR

Edició a cura de: **Ignasi Roviró i Alemany, Carme Codina i Contijoch**
Traducció de la introducció a cura de: **Joe Crozier**

Maquetació i impressió: jaumira★vilaró

Impressió: MATER Impressors

Copyright dels textos els respectius autors

Febrer 2023

ISBN: 978-84-09-48024-1

Dipòsit legal: B-3343-2323

Publicacions del Col·legi Sant Miquel dels Sants
Carrer Jaume I el Conqueridor, 11. 08500 Vic. 93 886 12 44
Ronda Camprodon, 2. 08500 Vic. 93 886 05 95

stm@santmiqueldelssants.cat

www.santmiqueldelssants.cat

MIRADES. L'EDUCACIÓ COM A FUTUR

Retrospectives, sinceres, optimistes, honestes, compromeses, apassionades, humanes, prudents, creatives, crítiques, ingènues, experimentals, properes, complexes, atrevides, reflexives i vitals. Mirades és un compendi de diverses maneres de veure l'educació des de diferents punts de vista i indrets del món. Mirades que parteixen de la individualitat, però que adquireixen un sentit global quan les posem en comú i les fem dialogar.

En ocasió del 160è aniversari de la seva fundació, el Col·legi Sant Miquel dels Sants recull en aquest llibre un conjunt de mirades sobre educació. Mirades institucionals, mirades de la comunitat i mirades de persones especialitzades en educació que reflexionen sobre el seu futur, cadascú en la seva llengua. És per això que l'hem titulat Mirades, amb l'enriquiment del plural, perquè estem segurs que el futur encara serà més divers. I hi hem afegit en el títol "L'educació com a futur" perquè estem convençuts que l'educació millora el món.

Centrades en l'educació i amb el món com a marc, les mirades d'aquest llibre combinen la perspectiva local amb la internacional. D'aquí que en aquesta publicació hi han col·laborat especialistes d'Universitats i Centres d'Investigació de Catalunya, Galícia, Espanya, Itàlia, Argentina, Dinamarca, Finlàndia, Estats Units i Turquia. A tots ells, i a les seves institucions, els agraïm la seva amable col·laboració, així com ens complau poder-hi reproduir també l'opinió d'alumnat, de famílies, de docents i de persones de la nostra escola sobre el que esperen de l'educació.

Tenim l'esperança i el compromís de fer un món millor. Sabem que l'esperança arrela en la voluntat de cadascun de nosaltres, en la confiança en els altres i en el treball de tots plegats.

MIRADES (LOOKS) – EDUCATION AS THE FUTURE

Retrospective, sincere, optimistic, honest, committed, passionate, human, cautious, creative, critical, ingenuous, experimental, close, complex, daring, reflexive and vital. Mirades or Looks is a collection of ways of seeing education from different perspectives and places in the world. These are looks or opinions that originate from the individual but which acquire a global sense when we put them all together and they interact.

To celebrate the 160th anniversary of its foundation, Col·legi Sant Miquel dels Sants has put together in this book a collection of opinions on education. These are institutional opinions, opinions from the community and opinions from people who are specialised in education, that reflect on its future, each one in their own language. That's the reason we have called it Mirades, with the richness of the plural, because we are sure that the future will be even more diverse. 'Education as the future' has been added to the title because we are convinced that education makes the world a better place.

Centred on education and the world as a whole, the opinions in this book combine local and international perspectives. Specialists in education from universities and centres of investigation in Catalonia, Galicia, Spain, Italy, Argentina, Denmark, Finland, the United States and Turkey have all collaborated in the creation of this book. To all of them and their respective institutions, we are extremely grateful for their kind-hearted involvement, and are honoured that we can also convey the opinions of students, families, teachers and others connected to the school on what they expect from education.

All this being said, we have hope and the commitment to create a better world. We know this hope is based on the willingness of every one of us, in the confidence we have in others and in hard collective work.

ÍNDIX

MIRADES INSTITUCIONALS	9
AJUNTAMENT DE VIC	
Anna Erra	11
ELS REPTES DE L'EDUCACIÓ DEL SEGLE XXI	
Meritxell Ruiz	13
ELS REPTES FUTURS DE LA DOCÈNCIA UNIVERSITÀRIA	
Josep Eladi Baños i Díez	19
MIRADES. L'EDUCACIÓ COM A FUTUR	25
EDUCAR EN TEMPS D'INCERTESA	
Lluís Font i Espinós	27
EDUCAZIONE AL FUTURO: IL CONTRIBUTO DEL L'INTERNAZIONA-LIZZAZIONE DELLA SCUOLA	
Mattia Baiutti	37
L'ESDEVENIR DE L'EDUCACIÓ: GÈNESI I PROSPECTIVA D'UN FUTUR QUE JA ÉS AQUÍ	
Enric Prats Gil / Conrad Vilanou Torrano	47
THE MANY FUTURES OF EDUCATION – IMPROVING EQUITY THROUGH INNOVATIONS	
Crystal Green / Lasse Leponiemi / Clara García-Millán	59
A PROFESIÓN DOCENTE E A FORMACIÓN EN TEMPOS DE MALOS AGOÍROS	
Antón Costa Rico	65
EL FUTURO DE LA EDUCACIÓN	
Alfredo Vota	71
L'EDUCACIÓ ÉS EL FUTUR	
Ignasi Roviró Alemany	81
UNA MIRADA INTERNACIONAL CAP AL FUTUR DE L'EDUCACIÓ	
Raquel Fernández Jiménez	91

AS THE WORLD IS CHANGING, WHO HOLDS THE ANSWERS TO THE FUTURE OF EDUCATION? Lene Jensby Lange	99
DIEZ MICROENSAYOS SOBRE LA EDUCACIÓN DESEADA PARA NUESTRO TIEMPO José María Hernández Díaz	109
EDUCACIÓN PARA SER “LIBRES Y RESPONSABLES” Federico Mayor Zaragoza	121
A PARADIGM CHANGE IN TEACHER EDUCATION Olgun Sadik	127
THE FUTURE OF EDUCATION Adam V. Maltese	137

Com serà l'educació del futur. Pocs coses podem afirmar en un entorn tan dinàmic i canviant com el que estem vivint. Qualsevol afirmació o predicció sobre com serà l'educació del futur pot esdevenir una aproximació més o menys difusa del que esdevindrà.

ELS REPTES DE L'EDUCACIÓ DEL SEGLE XXI

Meritxell Ruiz

Secretària general de la Fundació
Escola Cristiana de Catalunya

No seria adequat pensar en el futur sense analitzar d'on venim perquè gràcies al passat, al que érem, construïm futur. Ho va expressar fantàsticament Joan de Salisbury al segle

XII, qui citant Bernard de Chartres va escriure "Som com nans asseguts a les espatlles de gegants per poder veure més coses que ells i mirar més lluny, no perquè la nostra visió sigui més aguda o la nostra alçada superior, sinó perquè podem elevar-nos més alt gràcies a la seva talla de gegants". Això és aplicable a la vostra escola, Sant Miquel del Sants. El vostre futur beu i es nodreix de tota la història passada. De l'empenta i la iniciativa del vostre fundador, Mossèn Miquel Vallbona, que el 1862 creava el centre, del compromís dels equips directius i dels professionals de l'escola, de la confiança dipositada per les famílies, del suport de la Fundació privada Col·legi Sant Miquel dels Sants i de les diferents institucions i administracions. Com moltes de les escoles cristianes del nostre país, va ser l'empenta de persones de la societat la que constituï una escola d'inspiració cristiana que pretenia oferir una educació integral pels seus alumnes i la va obrir a la ciutat i als seus habitants. La fundació de l'escola va ser contemporània del gran moviment que sorgí a Catalunya per part de la societat civil en àmbits com l'educatiu, el del mutualisme, l'arquitectura, el cooperativisme o la promoció de la llengua.

De la mateixa manera que el centre es va adaptar al moment històric d'aquell segle, s'ha anat adaptant a les diferents èpoques i circumstàncies. Com la darrera crisi produïda pel Covid-19, quan les escoles van haver de tancar i va trobar la via per seguir atenent, acompanyant i formant els vostres alumnes. Una de les constatacions d'aquesta experiència ha estat

que l'escola i la relació alumne-mestre és imprescindible. Algunes veus feia anys que es qüestionaven la necessitat dels centres educatius com espais de formació en un món digital i connectat. La crisi ha sentenciat que l'escola és fonamental com a institució per a la transmissió de la cultura, per la relació amb els docents i per la convivència amb els altres alumnes. Per tant, no hi ha futur sense escola, ni futur sense educació.

Però quin serà el futur de l'educació? Estudis internacionals assenyalen que l'educació serà un dels elements primordials per a la nostra societat i un instrument necessari per donar una resposta adequada als grans reptes del món. Els experts coincideixen en assenyalat que vivim moments caracteritzats per la rapidesa dels canvis, la volatilitat, la incertesa i la complexitat. La transformació tecnològica suposa grans canvis i l'aparició "d'eines" tan noves i desconegudes com la intel·ligència artificial o la biotecnologia. Aquest entorn provoca una relació diferent entre la persona, l'educació i la societat. La complexitat i la celeritat dels canvis fan que el pensament lineal no sigui del tot efectiu per encarar els desafiaments i que calgui integrar el pensament estratègic. Aquest darrer ha de permetre saber analitzar el canvi continu i dinàmic, ha d'incorporar la lògica de la informació, saber adaptar-se a cada canvi i aplicar una visió sistèmica.

L'educació: de dret a bé comú

En quin sentit està canviant la relació de la persona, l'educació i la societat? Per respondre podem fer una lectura dels diferents informes que ha publicat la UNESCO. Els primers documents insistien en l'educació com un dret de cada persona que les administracions havien de prestar gratuïtament. Anys després, van aprofundir en el dret a l'aprenentatge al llarg de la vida. El 2015 es va publicar "Repensar l'educació: vers un bé comú mundial?" que actualitzant el destacat Informe Delors, instava a "replantejar el propòsit de l'educació i l'organització de l'aprenentatge" amb una "visió holística". Va ser en aquest text on es va afirmar que l'educació, a més de ser un dret, és un bé comú. Manifestà que el "coneixement és una part inherent de l'herència comuna de la humanitat" i que, en un món cada cop més global i interdependent, "l'educació i el coneixement haurien de ser considerats béns comuns mundials". Això suposà reafirmar "la dimensió col·lectiva de l'educació" i tenir en compte "la diversitat de contextos".

Un nou contracte social per l'educació

Ha estat el 2022 que han conclòs els treballs recollits en un nou informe: “Reimaginant junts els nostres futurs. Un nou contracte social per l'educació”. Conclou que l'educació pot capacitar les persones per provocar un canvi profund a favor d'un “futur col·lectiu sostenible” i proposa un nou contracte social que reconstrueixi i millori les relacions entre “les persones, el planeta i la tecnologia”. Aquest nou contracte ha de basar-se en el compromís amb els drets humans i el bé comú, només així “serem capaços de “sostenir i beneficiar-nos de les diferents formes del saber i viure que les cultures i societats de la humanitat aporten”.

Aquesta i altres propostes posen sobre la taula la necessària implicació de la societat civil en l'educació. Els reptes a nivell social, econòmic, mediambientals són tan grans que les administracions públiques aïlladament no poden donar-hi resposta. Necessitaran de la col·laboració de la societat per poder fer-hi front. Administracions públiques i entitats privades caldrà que estableixin aliances.

Catalunya té una llarga trajectòria d'implicació de la societat civil i entitats privades en els reptes del país. L'escola concertada n'és un bon exemple. Però en tenim en entorns ben diferenciats com el de la salut, l'atenció social, el mutualisme, el lleure, la cultura o l'economia. Catalunya no s'entén sense la implicació de la seva societat. Al llarg del temps, això ha configurat la nostra cultura, valors i identitat.

En els darrers anys hem vist com certs corrents ideològics han qüestionat la participació de la iniciativa social en l'educació, menystenint tota la contribució que aporten els centres concertats. Obliden que el bé públic no és patrimoni només de l'administració i que la participació social l'enriqueix. Davant aquesta tendència present en diversos països, la Unió Europea ha alertat del fet i mostrat preocupació per la reducció de la participació de les entitats civils i socials promoguda per alguns poders públics. L'estudi “L'evolució futura de la societat civil a la Unió Europea el 2030” assenyala com un perill la reducció de l'espai i la participació socials. Diu que és un fenomen global, cada vegada més vist en els estats membres de la UE i que cobreix un ampli espectre de polítiques aplicades: des de la restricció de

les llibertats bàsiques fins a la disminució del finançament públic de les entitats socials.

Podem concloure doncs, que qüestionar la funció social de l'escola concertada és un greu error estratègic i pot esdevenir un obstacle per l'educació. Ens cal reivindicar la tasca i aportació que fan cadascuna de les escoles, com la de Sant Miquel dels Sants i apostar per una nova governança en què la iniciativa social reforci el bon govern en educació.

Aportacions de futur de l'escola concertada

Cridats com estem a fer un nou contracte social per l'educació, cal que les nostres escoles reflexionin sobre tota aquella experiència, coneixement i accions que, projectades al futur, poden esdevenir clau en la millora educativa.

Aquest procés és el que hem encetat entre totes les escoles de la Fundació Escola Cristiana de Catalunya. El curs passat les més de 300 persones que hi van participar van determinar quins havien de ser els trets diferencials de l'escola cristiana del futur. Es va convergir que els tres àmbits a desenvolupar eren els de la identitat, la qualitat pedagògica i la presència i compromís social.

Aquesta reflexió i treball conjunt ens està conduint a treballar noves pa-lanques de millora educativa. Començant per la vertebració d'un ecosistema intel·ligent, on totes les escoles mantinguin la seva singularitat però comparteixin objectius i responsabilitats comuns. També serà important l'increment de relacions estratègiques amb altres escoles, amb les famílies i amb agents externs. L'escola del segle XXI ha de ser generadora d'oportunitats educatives de qualitat al llarg de tota la vida i eliminar barreres socioeducatives per a la promoció de les persones.

El rol de l'Administració educativa ha facilitar aquest camí, sobretot potenciant el que recull la Llei d'Educació catalana: el desenvolupament del Servei d'Educació de Catalunya, la millora del finançament i la promoció de l'autonomia de cada centre. Som encara lluny d'aquests objectius. Ho demostra el fet que l'Administració no garanteix que l'educació sigui gratuïta

als centres concertats a través del finançament suficient. O el fet que les polítiques educatives siguin lineals i no deixin espai per tal que cada escola construeixi el seu projecte amb autonomia.

Els nostres centres educatius estem preparats per als reptes de la societat futura. Estem cridats a ser agents imprescindibles en l'educació catalana i ho farem aprofundint en les eines que ens permetran transitar cap aquest futur. Estem convençuts que les nostres direccions, docents i tota la resta de professionals que intervenen a l'escola estan en bona disposició per assolir-ho.

